

Woverdayîşa Sergeşe mîyanê ma de, bîy mînak. Hertim qala Sero-
katî kerdenê. Hertim perwedehî
dayê ma. Ema qala gedeye xo û
qala zewajê xo nêkerdenê. Se-
mede ay zî, ma heme Sergeşe ra
zaf hes kerdenê. 1998 menga gu-
lanî de "Operasyona Murat" dest
pê kerd... RÛPEL - 3

Zere ra zerrî ra

Her kes na tîwere
şare hemfîkîr o kî,
serbesteya rayber
Apo, serbeteya
ziwan, kultur û hu-
nerê kurdî ya ser-
besteya şarê kurdî
ya. Nê waştênê gi-
rotoxan însanî yê.
Rûmetê merdimey
xo mîyan de nima-
rene bi nêwaştênê
finakî yeno... R - 7

Qedri Cemil Paşa

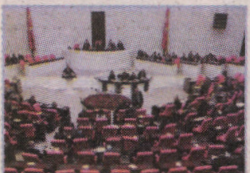
Qedri Cemil Paşa
serra 1890î de,
Amed de maya xo
ra beno. Lajê Fuad
Begê Cemil Paşayî
yo. Gedeyeya xo
Qonaxê Cemil
Paşay de vernaya.
Gedeyîya xo de,

hem
bonderê
wendîş û
nuştîş û
hem zî
bonderî
suwarî-
tîyê...
RÛPEL - 6

AKP se keno?

AKP bi vengdayîşê
Erdoganî kewto
herketa ke wekî-
leya wekîlanê
BDPî bivisno war.
Şarê kurd û wekîlê
înan zî anê ziwan
ke, AKP gîştê xo
keno qula mozî ra.
Eger çîyeke wina
bibo do Tirkîya fe-
mana xo bixorîmze
kerde bo.... R - 5

Citkarey û tefecîtey

Citkarî bi serrano ke anê ziwan dema AKPî de wazîyeno ke
citkaran biqedînê. Zafêreya citkaran zî ewro semedê zemk-
erdişê lazimîyên xo, ewro lepên tefecîyan de têkoşîn danê...

PARTÎYA ZEMAN AKP

Citkarî her qisekerdişên xo de dema verê
AKPî geyrenê. Anê ziwan ke, dema AKPî
de lazimîyên înan ra, gubre, derman,
toxim, mazot û zb. heme zem kerda ema,
zewî wedarenê mesrefa xo nêvejeno...

POLÎTÎKA CITKAREY ÇÎNO

Bi serrano ke citkar û sewalweykerdoxî
merdişî ver de yê. Semedê ey zî
bêpolîtîkayeya citkarey a AKPî ra yeno.
Ewro wazeno ke citkarîy perîşan bibêy û
muhtacê lepê partîya Erdoganî bibê...

FATÛRA OPERASYONÎ Û ZEM

Dema AKPî de semedê operasyon zaf bîy ra
nêşkenê bi rindey kar bikerê. Citkarî anê
ziwan ke fatûreya operasyonan ewro bi ser-
rano ke citkaran ra vejyeno û her ke şino
citkar û dewijî perîşan benêy... RÛPEL - 5

Bi ziwanê makî, xopawitişî qîm nêkeno, lazimo perwede bibo

Şarî mîyan de tikey kesîy, ze ke, AKP mafê kurdan dayo eyseno. Ema zafêreya kudan û roşnîvîrî zî bawer kenê ke mafê xopawitişî qîm
nêkeno. Lazimo ke heme mafên kurdan yê ziwan û yê bînî bêredayîş. Sazî û dezgeyên sîvîl zî, çarenêkedişê mafê kurdan yê yê bêqanûney
zî şîrove kenêy û veng danê hikûmatî û dewletî ke wa operasyonî bivinderê, problemên kurdan esasê kanûnî de bêredayîş ke Tirkîya
verîniya xo daha weş bivîno. Vengdayîşê sazîyan tenê dewlete ra nîyo, veng danê şarê tirk zî û wazenê ke raştîyan bi çimanê xo wa bivîne.

Hesabo xelet yê tayinan

Plana A tenêpiş. Na rey plana B eşt dewre. Yeno zanayîş ke, Dawaya Şêx Seîdî dawayêka bi kurdî bîye. Yê Seyît Rizayî zî wina bîye. Heto bîn ra zî kirdê ma 30 serrî yo ke, zî bi aktîv semedê azadiya xo kurdê kurmanc, kurdê soran dir pîya...

ENWER ŞÎN

Aşma verên yew grube pê 30-40 kesan meydanê Taksim de aktîvîte-yêk organîze kerdibî. Na grube xo sey platforma "zazayan" name kerdibî. 5 aşme vere ci propagandaya na aktîvîte bîye. Her roj ortamê sanalî de, ez raştê na propaganda amê-yêne. Ha "zazayî vejyenê meydanan, ha zazayî hînî heqanê xo wazenê" falan bêvan!

Merdîm vano belkî zazayan hetta ewro qet heqê xo nêwaşt. Qet muca-dele nêkerdo û bedel nêdayo. Seke Hetta ewro hewne de bî. Qol tirkan ra "dag fare dogurdu" Welhasil çewî înan ra îtîbar nêkerd. Ê ke organîze kerdî bê yînan kes nêşi meydanê taksîm. Netîce husran vejya. Nê merdîman fehmkerdîş heqîqaten bi zehmet o.

Kamî? Çi wazenî? Bellî nîyo. mî-yanê înan de tay merdîmî dişmenê herketê kurdan ê. Înan ra zaf kesî zî, kirdkî nêzanê hetta zafî zî kird zî nîyê. Înan Seke xora çiyêko newe îcad kerdo. Nê merdîmî vere cû mî-yanê herketê kurdan de ca girotî. Xo kurd hesabnayênê. Îxtîlalê 12'ê Elule ra dima şîye Ewropa. Nika zî xo kurd nêhesibnenê. Bîye dişmenê kurdan. Vanê "zazayî xoser yew millet ê". Embazên! Hema newe dewlete ma bi zor kurdî qabul kerdo. De bênê ma xo cîya bikere.? De bênê ma keyfê înan onca xo ra bîyare! Yew millet çendêk xo mîyan de perçe bibo, hende zeyîf kewena.

Yeno zanayîş ke, hetta serranê 1980 dewlete vatênê zazayî tirk ê! Qolêkê tirkan ra yenê. Plana A tenê-pîş. Na rey plana B eşt dewre. Yeno zanayîş ke, Dawaya Şêx Seîdî dawayêka bi kurdî bîye. Yê Seyît Rizayî zî wina bîye. Heto bîn ra zî kirdê ma 30 serrî yo ke, zî bi aktîv semedê aza-diya xo kurdê kurmanc, kurdê soran dir pîya herket kenê. Wa tu kes pê nîyeto xirab "zazacîye" nêkero. Belkî bi henzar serrîyo ke ma pîya cuyenî û ma aîdê yew kokî yê. Tarîxê mucade-leyê kurdan de tu kes nêvato ke "kur-mancî, soranî ma ra nîyê" nê şêx Seîd ne zî Seyît Rizayî wina vato. Nê gu-reyî, qiymet û tarîxê ma ra zî bêhur-metî yo. Hetta nika şarê ma xo kurd hesibnayo. Yeno zanayîş ke, nika zin-dan û teber de xoverodayîşêko pîl est o. Însanê ma her roj semedê heqanê xo yê demokratîk û semedê azadiya xo mucadele keno.

Eke kam engîşte bierzî mîyanê ît-

tîfaqê însananê ma nîyexirab o. Beno ke merdîm destek nêdo no mucade-leyî ra. Beno ke keyê xo de ronîşo la-belê wexto ke merdîm keye de ronîşo zî, gereke bineyke bihurmet bo. Ê ke bi aktîf şuxulyenê înan ra hurmet bi-kero. Hetta nîşko çiyek bikero zî la-zimo ke destek bido. Herketê kurdan ra dişmentîye pê "zazacîye" biehlakî nîyo. Yeno zanayîş ke, dewlete Çewlîg û Dêrsim de şarê ma ser hesa-banê pîlan kena. Dêrsim de CHP Çewlîg de zî AKP no war de felîyet kenê. Pê nê mînaqaşeyê xeletan se-reyê şarî tîmîyan kena. Ma hol zanî ke dewlete pê dek û dolaban gureyê xo kena. La ez bawer kena, ke hînî şarê ma nêbeno mezemeyê nê kayan. Yeno zanayîş ke Şarê ma hetta nika zaf zehmetî anto û bedelê pîlî dayo. Vanê "yewî ra qiwwet virazîyeno" ma hêna dubare bikere ke, wa bi-kewo sereyê tayinan. Kurdkî, na-meyê yew ziwani yan zî nameyê yew lehçek nîyo, nameyo muşterek yê panc lehçeyan o: 1- kirmanckî (kirdkî, zazakî, dimilkî) 2 - kur-manckî (kirdaskî) 3 - sorankî (mukrî) 4 - gorankî (hewramkî) 5 - lurrkî (kelhurkî, bextîyarkî)

Ol û aqil

BENDEWAR DAREQOLIC

Ma zanê ke însan û heywanî bi aqil û ziwancêra benê. Na joye ver, Qurano pîroz de vano: "Ma emanet (zanayîş, verpersî, dadmendî, edalet, mafnasî û êb.) raverê erd û ezmanî (û afrîndeyê ku îne de) kerd, îne qebûl nêkerd, însanî girot xo ser, o ro xo zulm keno û nezano." Di enî warî de, Melayo Ci-zîrî vano: "Min di ber qal û belê batin ve wî re bû evîn Hêj li ser ehda elest im ta bi roja axirîn min verê." Qal û bela ra ci ra hez kerd nepenî Hema zî peymanê 'elestu' sero wa ta peynîyanê Homay seba ke aqil dawo merdîman, ol û awankerdişê cîhanî zî merdîman ra yenê waştîş û ol qeybê ci-yayîş û bextewariya wîrdî dînyan de însanî rê yo.

Ena raştî heme olan û mezheban rê derbasdar a. Çi ayinî (îbadetî), çi kar û barê cuyîşî, tîkildarî, dayîş girotişê û êb. heme raybabazê olî gorê roversiyîşê aqil, zanayîş û pêkame-yîşî ra sebêk (hîkmetêk) ser ro amey ronayîş. Bena ke tay sebî nêrê fam-kerdiş, la bêseb nîyê.

Bena ke gorê deman û civakan bigoryê, loma pêxemberî zaf amey, tay hukmê olî wedaryay û tay zî newe virazyay.

Heto bîn ra miyanê her olî de, bi îc-tîhad û aqilmendiya îmaman zaf mez-hebî virazyay. Zey îslametî de henîfî, şafî'î, malikî, henbelî, elewî, şî'î, zeydî, caferî û êb. zaf estê. Heme zî pê-girotanê îne rê heq û raştê. La gere mê-zîne aqilî de bêrê pawitiş.

Ma vatibi: "Ol qeybê bextewariya însanî yo. Olî, bervajiyê şert û mercanê cuyîşê kesan û civatan nêbenê, çand û zîmanan asir..."

zimo her kes bi zîmanê xo, olê xwe, bimûso ke baweriya ci tekûze bo. Çimkî, wendiş û duayê ke nêrê fam-kerdiş, xêrê îne zî çinyo.

Olî bi xozayîya xo heme miletan rê zey pê yê, ke kewtî binê bandorê desthelatdariya bêdad, zulmkar û neteweperestan.

Hîmê xo ra dûrî biyî, heta biyê amûrê serdestî, neheq û pişîfnayîşê çand, zîman û nîrxanê neteweyan zî. Emewîyan ola îslamî bi zîmanê erebî, kurdan sero ferz kerd. Zanayê kurdan bi zafî qeybê erebî zîmanê kurdî pina. Miletê bîna zî ciya ciya gorê xo ra kerde, zey Senteza îslamî a tirkan, la kurdan tenê gorê çand û zîmanê xo ra şîrove nêkerd. Komeleyê Melayê Kurdan lazimo enî bîngehan sero gorê rastîya kurdan û asta tîkoşîna kurdan ra xebatan bikerê, tay ra waaz, xutbe, telqîn, dua, wendiş û nuştîşanê xo bi kurdî bikerê.

Sadax

Xoser Welat

xoserwelat@gmail.com

Sîyasetê gefan

Destpêka komare ra na heta di Tirkîya de sîyaset, bi gefwandîşan ameyo ker-diş. Bi raştî gama ke merdîm aw-neno, no sîyaset bikêr zî ameyo. Gellêkê şar, çand û ziwaniy bi nê sî-yasetî ameyê çinêkerdiş. No sîyaset, di mezgê şaran de bi awayêko hewna hov ameyo bicakerdiş ke, dore bibîya ke bikarardîşan hewce nêkerdo tenê bi gefan civak ameyo raye.

Hember nê sîyasetê gefan, ey ke zafêrî arsi zî kerda û xo ver dayo, şaro kurd-bîyo. Tewe heme gef û bikarardîşêy hovan, vîst û new dorîy serre we-darto. Her serrewedartiş bîyo se-demê kirinêy hovan. Terqa Şêx Şehîdî, Tertalaya Dêrsime, Hovîtiya Geleyê Zilane ser di heş, mezg û de-rûniya kurdan de şopêy bibandorîy verdayê. Di miyanê şarê kurdî de tersê dewlete bi vatişê "cor Homa, cêr dewlete pile" ya, xo dayo teber. Her çende ney tersî di mezgê kurdan de ca kerdo zî, kurdan helwesta ser-rewedartişî ra fek vera nêdayo. Îs-metê Kerrî ra heta ewro gefan, hovîti û serrewedartişî tê dim domnayo.

Derbeya diyesê Êlûne, hemleya peyêne ya çinêkerdişê kurd û heme çiyêy tî-kildarê kurdan bî. Bi saya serreyê Ra-yirber û Têgeyrayîşê Azadiya Şarê Kurdî, na helmeye veng veciya. Di ta-rîxê şarê kurdî de no serrewedartiş bi xelesa peyêne ya ters û fikaranê hem-ber hovîtiya dewlete. Şarê kurdî pe-rênê tersî qeleşna. Ro xo, ro şarîti û rûmetê xo wayir vecya. A roce ra na heta, tu hovîtiye û gefan ro şarê kurdî bandore nêkerde.

Ewro zî, rayirberîya Tirkîya di şexsê serekwezîrî de, reyna wazena bi gefan kurdan û xoverdêranê înan bitersno. Dim serkewtişê vicinayîşan ra ope-rasyonêy 'KCK' ye û operasyonêy îmha êy leşkerî, dim grevê veşaniye ra û aye ra ver zî, gefa îdamî û nika zî bi mafê destcinêdayîşê parlamen-teranê kurdan, wazeno kurdan bi-tersno. Labelê kurdîy zî, o zî û heme dinya zî baş zanênê ke nê heme hewldanîy pûç û tewşê. Sîya-setê înan yê gefan kewto bin lingan. Şarê kurdî di çewres serrêy peyênan de pergala xo ya xopawitişî bi dest finaya û leza lez bi tewan nêkeweno. Sîyasetê ma zî, şarê ma zî û xover-dêrê ma zî vanê "ti babê xo ra bê minet î, a ke to destî ra yena, ti nê-kerî, laçika cîniya to, to serreye ba" Di serrêyayîya hîris û pancine de, ma cangoriyanê ke bi hêz, bawerî û xo-verdêriya xo, ma resnayê na roce û ma kerdê ma, ver de, beşna xo tewênênê û vanê "xoverdayîş cuwiyayîş o."

Operasyonî ra dim...

Woverdayîşa Sergeşe mîyanê ma de, bîy mînak. Hertim qala Serokatî kerdênê. Hertim perwedehî dayê ma. Ema qala gedeye xo û qala zewajê xo nêkerdenê. Perwedehî de hertim qala Serokatî kerdê. Semede ay zî ma heme Sergeşê ra zaf hes kerdênê

GULAN ÇEKTAR

Tarîxa 1998 de aşma gulanî de "Operasyona Murat" destpê kerd. Ey operasyonî de zaf perodayîşy amey meydan. Operasyon 16 roj dewam kerd. Ey demî de ez Dorşînî de bî. Komutanê ma zî Şergeşê. Sergeş sahaya Serokatî ra nêwe amebi û bibi komutanê ma. Şergeş endamê YAJKî komutanê ma bi.

Şergeş şaristanê Amedî ra û zewijyayê bi. Şergeş û merdê xo pîya mamoste bîy û yew gedeyê inan zî bîyo. Nameyê gedeyî Hebûn o. Merdeyê Şergeşî Dêrsimî de şehîd kewto. Şergeş zî verî ma de komutanê bi.

Sergeş û merdeyê xo pîya, qirarê xo dayê û ameyî koyan. Ema Şergeş zaf bi hecan bi. Ema hertim moral deyenê hevalanê xo. Semede ey zî, heme hevalan Şergeşî ra zaf hes kerdênê. Çi destê Şergeşî ra bîyamay, semede hevalanê xo kerdênê. Hertim perwedehî dayê ambazan. Çimkî cenîyeke zaf baqil bi.

Ey demî de zimistan bi û ma zaf zehmetî ontê. Çimkî erzaqê ma nêmendbi û perodayîş zî zaf derg bi. Dermanê ma zî qediyabi. Ema Sergeş zî hertim moral deyenê ma.

Ma semede ay, moralê ma zî nêxerpeyayê. Ma zî hertim Sergeş xo rê esas girot. Ey demî de humarê ma zaf zedbiy. Hertim humarê ma daha zî bîyenê zed. Çimkî komutanê ma Şergeş bi.

Her tim moral dayê ma

Hertim moralê Şergeş zaf zed bi. Woverdayîşa Sergeşe mîyanê ma de, bîy

mînak. Hertim qala Serokatî kerdênê. Hertim perwedehî dayê ma. Ema qala gedeye xo û qala zewajê xo nêkerdenê. Perwedehî de hertim qala Serokatî kerdê. Semede ay zî ma heme Sergeşê ra zaf hes kerdênê.

Perwedehî de qala cuyayîşê komînal zî kerdê. Perwerdehîya Şergeşa ma heme hes kerdênê.

Çimkî zaf baqil bi. Aşma gulanî de, "Operasyona Murat" dest pê kerd û 16 roj ma yew ca de mendî. Ne zaxîreya ma mend bi û nê zî, ma eşkiyayê cayê xo ra bileqî. Ca çînê bi ke, ma bikurê de. Hertim operasyon û perodayîş bîyenê. Cayê ke ma mendî zaf teng bi.

Zaf ambazî şehîd kewtîy

Her daîm min veng dayê amabaza Evîn em a vengê Evîne zî hîn nêameynê min. Çimkî Evîn zî şehîd kewtbi. Ez zaf bîya xemgîn. Dijmin ma girot bi çemberî. Zaf ambazanî şehîd kewtî.

Ez cayê xo ra vejyayê çimkî qiraday ke, ez çekê xo gena kam kewtî verîya min se, ez kişeni Ez şîya teber. Ambazê ma amey verî ma. Alîkarê dayê ma, ez zaf bîya kefwes.

Ema ey perodayîşî de, zaf ambazanî ma şehîd kewtî. Ema têkoşîna ma dewam kena. Ey demî de zaf ambazîy şehîd kewtî. Heme tede vatênê "Bijî Serek Apo"

Yew dema giran ya zimistanî yo û hem zî îmkanê ma çînê ke ma, çik bikerê 16 rojê ke ma ca yê xora hereket nêkerdî yew pozîsyonî de ma mendê. Hestên ma û heme cayên ma dejenê. Ma hîn nêşkenê cayê xo ra bileqê. Cayê ke ma vindertî de yew dewe ma ra nêzdî bi. 3 heb ambazanê ma şîy ey dewî de, ma ra erzaq ardenê. Nameyê êy ambazanî ma Farqîn, Binewş û Serhat bi.

Koyan de moral zaf muhîm o

Ey ambazanî ma nika şehîd êy. Dema şîyenê dewe û kewtê pusî. Hevalê ma Serhat ûca de şehîd kewt û hevale ma Farqîn zî, beno birîndar. Nêwazeno bikero destê dijminî û canê xo de bombê teqeno.

Hevalê ma Binewş zî, Licê de çalakîya fedai kerd. Cuyayîşê xo vînî kerd. Ema zaf ambazanî ma şehîd kewtîy. Hewna zî moralê ambazanê ma baş bi. Çimkî ko da moral motîvasyon zaf muhîm a.

Hîna zî moralê hevala Sergeş nêxeripyabi. Çimkî îradeya Sergeşe zaf baş bi. Ma heme zî teşvîqê îradeya xo kerdê. Hertim vatê ke ma heme gerekî heme çîyan rê xo amade bikerî. Çimkî kes nêşkenî ma nikara pey moralê ma xirabe bikero.

Dorşin aşma gulanî de "Operasyona Murat destpê kerdî" Ez û çen heb ambazanî xo ma Dorşînî deyî xeber ameyî ma vat ke, Sergeşî ra vajê wa takîma xo bigero bêro karargahê ma. Ey demî de çen heb hevalê mayê newê zî bîy.

Tikey ambazan ma yê newê zî "Operasyona Muratî" de şehîd kewtîy. Çend hevalên ma zî xo de bedrî. Nika nameyî nînê min vîr. Nêno çimkî dema kê ma ûca ra şîy hevalan vat ke, ma tîyara şêrê. Awê bena berz û ma zî mîyanî awe de manênî.

Çimkî awê zaf bîbi berz. Ma mecbûr mendî ûca de yew şev vindertî. Çimkî awe zaf bîbi berz. Ma rîsk nêgirot. Roja bînî zî ma hedî hedî mîyanî ey awî ra şîy. Heme ambazanê ma zaf qefelyay.

Çimkî operasyon zaf dewam kerd. Heme zaf bê hal bîy. Cayê ke hevalan randevû dabîy ma, nîm saet mendbî. Dima ra yew ambazê ma vat ke; "Ma amey hevalê ma eysenê. Ambazên bi dûrbîn ewnîya vatênê, hevalê ma yê. Ema pey ra ma vîna ke êy kesîy ke eysenê heme dijmanê ma yê".

Ma mîyanê dijminî de mendîy

Ambazan vat ke, ma mudaxele bikerî. Ema zaf bîy. Her ke şî ma kewtî mîyanî dijmanan. Hevala Serger vernîdeya û ez ay peye de. 2 heb teqnayîş eştî verî ma û heme cayê xo de nuştê ro.

Ma hereket nêkerdê. Hevala Sergeş vat ke: "Ey teqnayîşan semede ma nêştî tîya ey wazenî teqnayîş berzî ser dewan. Dima ra zaf bombê eştî ser dewan.

Ma cayê xo de vindertî teqnayîşan serî ma ra şîyenê. Ma heme caye xo ra vila bîy. Çimkî teqnayîş biameynê verî ma se, ma heme cuyayîşê xo vînî kerdênê. Semede ey zî, ma vila bîy. Min zî xo eşt yew keyê. Keyê ser xirabera yo ez hîna zî ey keye de menda. Roketa diyin gina verî hevala Sergeş min dîy. "Dijmin heme hewa ra, bombê eştenê û hem zî erdîra eştenhetanî şand bombê eşten lejkeran Ambazanî ma dîy anons kerdên vaten teslîm bîyen ma qarişî şîma nêbenî. Eger şîma teslîm bibê, ma qarişê şîma nêbenî." Ê kes zî teslîm nêbi.

Cerdewanan bi kurdî veng dayê

Lejkeran hem kurdî û hem zî tirkî veng deyenê. Çimkî mîyanê lejkeran de cerdevan zî bîye. Çend heb ambazên ma şehîd kewtî. Dima ra ez şîya teber min veng deyen Ambazanî xo kes bersiv min nêdeyê. Yew Ambaz newê ameyî mîyanî ma nameya ey Evînê vena min ez şîya verî ya min ra vat kê: "Ambaza Rojda Batman zaf giran bîya birîndar Ambaza Sergeş zî şehîd kewt.

Lejkeran hem perodayîş kerdê û hem zî vatenê teslîm bibê. Ema ambazanî ma zî xebera ey nêkerdî. Min waşt ke bivejîy teber." Ambazan nêverda min ra vat ke, tu bivejê teberî se, ti şehîd kewna. Min zî goşterîya ambazanî xo kerd û ez nêvejya wa teber.

No nuşte sîteya YJA- Star a giroteya. Açarnayox: Nesrîn Orak

AZADIYA WELAT
Zozan Basın - Yayın Adana
İmtiyaz Sahibi
Halime PARLAK
Yazı İşleri Müdürü
Aydan ATAR
Yönetim Yeri:
Diclekent Bulvarı
Termil Apt. Kat:3 No:9
Kayapınar / DIYARBAKIR
İdare Tel: 0 (412) 251 38 88
Yayın (Wesan)
TEL: 0 (412) 237 48 90-91
Fax: 0 (412) 237 48 89

Baskı (ÇAP):
Stenbol: Gün Matbaacılık, Reklam,
Film, Basım, Yayın,
Tan. San. Tic. Ltd. Şti.
Telsizler Mevkii Beşyol Mah.
Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 580 63 81
Edene: Arslan Güneşoğlu
Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık
Yeni Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A
Yüreğir / ADANA
Tel: (0322) 346 03 71-72
Genel Dağıtım:
Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Ceza danê kurdan, mo peynîya cezayan?

Nêy rojên peynî de her hima heme şariştanên kurdan û kurdên Tirkîyayî de cuyênê raştê binçimkerdiş û girotêşan amey. Êlih de 20 deqîqeyan miyan de 16 kesan ra her yewî ra 3 serr û 15 roj ceza birna.

Îzmîrî de zî 7 kesên bi serrano giroteyê û bi tamamî 12 kesîyê bîr a zî 10 serr û 35 serran miyan de bi tamamî 268 serr ceza wazîyeno.

Wan de zî 2 rojan miyan de 28 kesan girotî binçiman. Zafêreya înan rayîrberên BDPî bîy.

Wan û qezaya ay Îdirî û Şariştanê Erzîromî de hêzên dewletî eştîy keyan ser û 51 kesan girotî binçiman. Zafêreya înan zî kesên rayîrber yê BDPî bîy. Polêsiy operasyonên ke kenêy bin banê

'KCK' de kerdêy. Hetê rayîrberên BDPî, temsilkarê ajansa DÎHaya Wanî, temsilkarê rojnameya Azadiya Welatî, KURDÎ-DERî, şaredarey ra, keyê hetkareya şarî yê şaredareyî ra, mudirê îmarî û zen înan kesan girotê binçiman.

Kesên ke Wanî de tarîxa 26 mijdarî de amey binçimkerdiş vetîyê dadgehî û encamî de, 2 kesan serbert verday. 6 kesan zî bi hawayê veradeya bêre daraznayîşî ra verday û yê bînan girotî eştî zere.

Hetê bîni ra zaf şariştanên kurdan yê bînan de zî binçimkerdiş û tewqîfkerdişîyê bîy û hewna zî dom kenê. Heta ney gamî zaf kesîy amey girotiş emaya çareyeke nêbi. Ney ra pey do senî bibo ma do piya bivînê.

Cezaya hetkareya greva veyşaneyî zî esto!

Tirkîyayî de tikey nijatperestîyê nêşkenê hêrsa xo bi fizîkî bîyarê ca emaya çiyên şikyanê bikerê nêdanê pey xo û dijî kurdan pêk anê.

Qeza Mûşî Gimimî de semedê ke şar bal û haya merdiman boncê grevî ser ra, şofêran zî bi korneya xo hetkarey dayê çalakîyan. Ema her yewî ra 75 TL ceza ameyo birnayîş. Hetê bîni ra zî Zanîngeha Kocaelî de nezdî 100 wendoxan ra cipersayîş akedê. Goreya ke ame vatîş heta ney gamî çiyê ke şofêrî zanê 30 şofêran rê, her yewî ra 72 TL cezaya pereyan birnayê û bi posteyî malbatan ra şirawitê.

Tirkîya ceneta mayinan a

Goreya rapora MONÎTORî, Tirkîya ze ceneta mayinan bejayeyî ya. Tirkîya goreya qanûnên dinyayî ke qebûl kerda zî hereket nêkena. 73 kesan ra yew mayin kuno. Cayê ke herî maxdûr beno zî herêmên ke mayinan bi ca kerdê yê.

Raporî de Tirkîyayî ra yeno waştike 20 serro ke peymanaya Ottowayî esto û her ser bi kampanyayên serkewte karê xo kenêy. Ema Tirkîya de nohal hinî nîyo û vajîyeno ke Tirkîya do 10 serr apeya bişêro. Laizo Tirkîya heme gure û xalên peymanaya navnetewî bîyarê ca.

Ney semedî ra veng dayê heme aktîvîstan ke wa vengê xo daha zî gur bikerê ke Tirkîya mayinan pak bikero.

Muharremî de aşûre vila kerdîy

Menga Muharremî sifte semedê elewîyan û pey ra zî semedê mislimanan mengeke bi nîrx û pîroz a.

Goreya demserrnameya Hîcrî, menga Muharremî ya sifteyî o û pîroz o. Destpêka mengî de 3 roj roje yeno girotiş. Pey ra kesên ke biwazê do Rojeya Masûm Pak î ke zer oje yê 12 îmaman yeno zanayîş 12 rojan têpêşo.

Şarî miyan de ze 'rojeyê 12 îmaman' zî yeno namekerdiş. Roja 10 yê rocegirotîşî de Hz. Huseyîn ke Kerbela de ame kiştîş ra ey rojî de pîrozbahîyê yenê hadrekerdiş.

Ney sero de 27 mijdarî yanê kanûnî de, yanê roja a13 de semedê ke îmam Zeynel Abîdîn Kerbelara sax xelisayê roja aşûreyî yo û virazyeno û vila

kenêy.

Bawermendîyê tarîxên ke vajîyenê de gureyê xo yê dînî anê ca. Goreya tarîxî roceyên xo girotiş û aşûreya xo vila kerdîy û veng Homayî day ke wa şarê mazlûmî bindestê serdestan ra

bivejyê û dinyayî de aşî û biratî wa bibo ke Kerbelayî wa meyrê cuyayîş.

Serede elewîyê û mislimanên ke waştê ney gureyê xo bîyarê ca goreya bawerîyên xo pîrozbahîyên xo ardî ca.

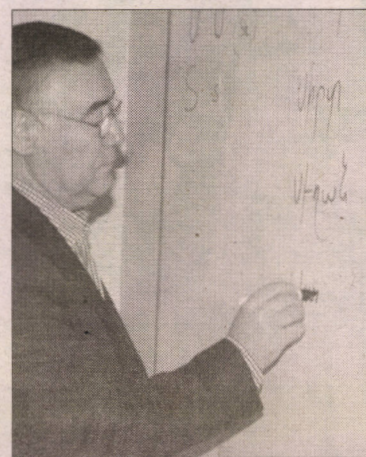
Amedî de kursa armenkî yenodayîş

Bi hetkareya Şaredariya Sûr ya Amedî kursa ziwanê armenkî KURDÎ-DER de yenodayîş.

Mamosteyê û kursiyerî anê ziwan ke, çiyêke hintayê ziwanê maya xo bimûsê weş çîno. Tu cayê dinyayî de çiyêke wina çîno.

Mamosteyê armenkî Fîkrî Çağlar ard ziwan ke semedê mafên şarên Tirkîyayî de cuyênê bêre dayîş û biresê mafên xo yê, ze ziwanê mayî çiyêke weş çîno. Çağlar wina dewam kerd: "Bi serro ke serede şarê kurd û şarên bîni ser de zext û zordarîyê zaf benêy. Şar ziwanê xo bi derfetên

xo mûsenê. Bi serrano ke binê asimilasyonê zextên dewletî de ziwanî kenê ke vinî bibêy.

Çağlarî wina dewam kerd û qena: "Bin banê bernameya Şaredariya Sûr de ma KURDÎ-DER de kurs vînenê. No heyecan dano min zî û dano wendoxan zî. Tirkîyayî de demêke zaf dergo ke çiyê wina nêbibî. Wanaya armenkî Amedî de yeno dayîş bi hawayêke bîni zî vatedar û heyecan dano."

Çağlarî ard ziwan ke tenê armenî ney ziwanî nêmûsenê: "Kesên misliman zî yenê kursî û ziwanê armenkî wazenê bimûsê. Çimkî zanê her ziwan merdimêke yo û wazenê daha zaf ziwanan bimûsê."

Citkarîy lepê tefecîyan de yê

NAVENDA XEBÊRAN - AMED

Tarîxa Tirkîyayî de goreya vatişên citkaran, tu rayan hintayê 10 serrê peynî nêkewtê zor û zehmetîyan mîyan û perîşan nêbîyê. Aştê ra polîtîkayê AKPî û naşt ra zî, zemên ke qirîza gilokine ya dinyayî ra bala xo dayo Tirkîyayî û şerê ke mîyanê kurdan û tirkan de esto ra, sîleyan danê citkaran ro. Citkarîy zafêrey kewtê bin lepê deynê qiredîyên bankeyan û tefecîyên şexsî. No zî her ser citkaran daha zî keno binê deynan.

Citkarên Tirkîyayî bi serrano ke anê ziwane, serr bi serr rewşa înan daha zî xirabtirey beno. Semedê xirabebîyîşî zî çînêbîyayîşê polîtîkayên citkarî yê AKPî mojnay û ardî ziwane. Heta ke polîtîka citkareya AKP çînê bo do citkarî perîşan, bibê û biqedîyê.

Tefecîyên modern û kan

Citkarîy her tim anê ziwane, eger deyn mekerê, nêşkenê erdên xo biramê. Semedê ke citkarey pere nêkeno ra, kes erdan îcarezî nêgenê û warê erdan û hêgayan mecbûr bi xo romenê. No zî beno semedê ke heme lazimîyên xo bi deyn bierînê. Dema ke erînenê zî meng bi meng faîza pereyan yeno ser û kunê destê tefecîyan.

Hetê bînî ra zî, anê ziwane, tefecîyên modern zî gunîya înan mijênê. Citkaran nameyê bankeyan kerdê 'Tefecîyê Modern' çimkî goreya citkarn zafêreya bankeyan, ze sîstema tefecîyan xebat kenê û dema ke citkar zewî wedarnenê û zewî qîmê deynî nêkeno, banke zî faîza xo her meng û mesrefên xo hemeyan citkarî ra geno.

'Ma mecbûr êy'

Citkarî xo mecbûrê erd ramitişî

Arşiv

Tirkîyayî de citkarî kewtê destê tefecîyan û zafêreya lazimîyên xo deyn kenê. Semedê perîşaneyê xo zî bi serrano ke polîtîka dewletî mojnênê ema heta ney gamê dewlete çîyeke kerdo çîno û her ke şîno citkar daha zî perîşan bino

vînenê û zafêreya înan anê ziwane ke bê ramitişê erdan çîyê nêzabê bikerê ra tersenê ke kareke bîn bikerê û xo mecbûr vînenê ke biramê.

Eger nêramê goreya înan, do daha zî perîşan bibêy û psikolojîya înan xirabe bibo.

Citkarî anê ziwane perê operasyonê ke yenêkerdiş heme berîka citkaran û dewijan ra vejyeno. Çimkî dema AKPî de citkar daha zî neçar mendo û AKP wazena ke citkaran bikişo. Heme çîy zem kerdê ema zewîyan zem nêgirot.

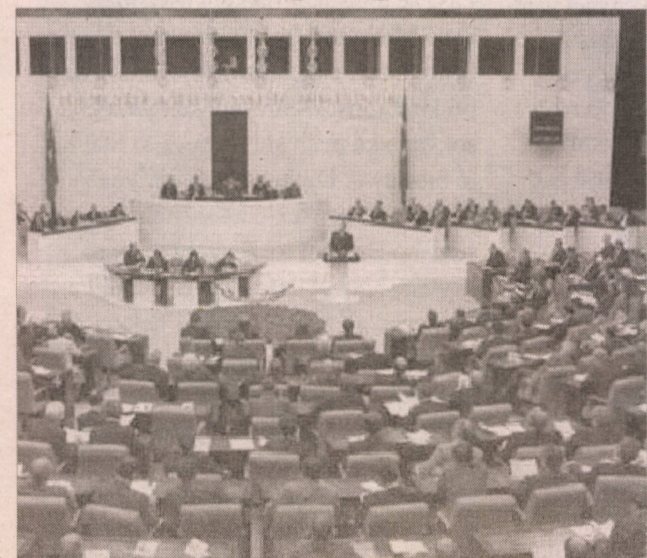
'Wa polîtîka hikûmatî bibo'

Citkarîy her serr veng danê rayîrberan ke, wa polîtîkaya citkarey bibo ke, citkar bizanê çîçî ramenê û buhayê ey çîqas o ke, zîrar mekerê ke aboriya xo û welatî bipawê.

Çimkî citkarî selapartî çîyan ramenê û nêşkenê zewîyê xo goreya dilê xo biroşê.

Eger polîtîka dewletî ya ze tikey dewletên Ewropayî bibo do citkar zêd nêramo û çandîşî de bizano ke kîloya zewîyê ke ramito çîqas o û zîrar û kara xo bizano.

Tirkîya şaşîyên xo ra ders nêgenê

Tirkîya her ke şîno xo celbake nêeyseno de ling û destên xo çîqas leqnenno hintayê kuno binê celbî û vejyayîşê celbî zî hinî rehet nêeyseno. Na gam zî wazeno zafêreya wekilên kurdan weçînayê, wekilteya înan wedaryo ra hadreyey kena. AKP wazena ke destnêdayîşê wekilên kurdan yê BDPî wedaro.

Fezleke eşrawitê meclîsî. Rojên bêrê do encamî bido eysayîş. Welîlên

BDPî mîyan de vengên ke yenê vatiş: "Wazenê Tirkîyayî bikerê tenganey mîyan. Verê aştiya ke esto zî birnenê. Mîjarê rojevî bedilnayîş o." Û ze nînan vatişî yenê vatiş.

Şarî mîyan de zî yeno vatiş: "AKP hetê ra vana ez hetê aştiya. Hetê ra zî partiya ke vengê aşti vjena wazena pabido. No dilmey o. Lazimo ke AKP sîyaseta xo newera çiman ra ravêro û hinî biryarên xo bido." AMED

Hêvî

Îrfan Babaoglu

irfanwelat@hotmail.com

Rojhelat û kurd

Rojhelato Miyanên fina girêyayeno. Mintiqaya Rojhelato Miyanên de sîyaset ewna cayê xo ra nêronişt. Cokara zî, her roja ke şîno de çîyêko vijyeno werte. La belê çîye ke vijyeno werte newe niya û yew bin ra cit zî niya.

Di Rojhelato Miyanên de stratejiya dewletan, ango qawetan pê leji kenê. Na stratejiyê gorey çîxarê sîyasetê xo tîfak zî kenê.

A yewin; stratejiya Amerika, Îsrail, Tirkîya ayseno. Nîna Rojhelato Miyanên ra risk gênê xo ser. Na semed ra, sîyaseteko hêrişkar, şiddet û bi leciwaxtoxi ramnenê. Şertê ewroyin de, bi sîyasete leji na wazeno ke şerte newe de fina ittifaqê xo teze û newe ra awan bikerê. Rojhelato Miyanên de, cayê xo heray bikerê, waştene şaranê demokrasîyê gorey pergalê ci hal bikerê.

Stratejiyê bin zî Îran, Rûsya, Çîn ramitenê. Nînan zî, hemberê Amerika, Îsrail û Tirkîyayî wazeno ke nîfuzê înan bi qawet bo.

Çîn û Rûsya Netewe Yewbîyîyê Lîjneya Ewlehiyê de, piya hereket kenê. Îran hemverê Amerika û Îsrailê her tîkiliyê xo bi dewlete rojhelatî ra xurt kenê. Qawet û dewlete Rojhelato Miyanên dormeyê na de, strateji û tifaqî na yeno pêheti. Sûrî paştigrotîşê xo dayo Îran û Rûsya. Qatar, Erebaştan û taye dewlete ereb zî, tifaqê Îsrail û Amerika de ca gênê. Rola kurd, tewir û helwesta kurd zaf muhîm biyo. Kurd kamcin kişt ra ca gêna? Kurd Rojhelato Miyanên xo senî awan bikerê, zewbî vatişî, sifreye vergan, di polîtîkayê xo senî awan bikerda? Semedên ke Kurd ewro Rojhelato Miyanên di qawete zaf bi ganî yo. Him nîfûsê ci, him zî cayê ci ya erdnigariyê zaf stratejîk o. Pekî, rewşa kurd senî yo. Ewro, Kurdistanî de xêz esto. Yew tarze PDK yo, abin zî, Herekete Azadiyî yo. Tarze Partiya Demokratîk ya kurd cayê xo tîfakê Amerîkî, Îsrail û Tirkîya de gêna. Partiya Yekitiya Niştîman zî kiştê Rusî û Êran de ca gêna. Der heqê mijare leci di, aşti di, pêameyiş gorey na tîfak û stratejiyê nêzdi benî.

Kiştê bin, a muhîm, no yo ke, herekete kurd a demokrasîk û aza 'îya kamî stratejiyê de ca gêna. Herekete kurd serede, gor stratejiya dewlete girde hereket nêkenê. Nimuneyê ci Sûrî di vicia werte. Esed û OSO waştê ke Kurd hetî înan de ca bigirê û gorey armancê îna leji bikerê. Kurd nêamey na kaykerdişê.

Guniya amedijan her cayî de belî yo

Serra 1890î de, Amed de maya xo ra beno. Lajê Fuad Begê Cemîl Paşayî yo. Gedeyeya xo Qonaxê Cemîl Paşay de vernaya. Gedeyîya xo de, hem bonderê wendiş û nuştîş û hem zî bonderî suwarîtiyê û leşkeriyê beno. Eleqeyê ey bi zêde komelayetî ser o bi...

MAMOSTE SİLÊMAN

Qedrî Cemîl Paşa serra 1890î de, Amed de maya xo ra beno. Lajê Fuad Begê Cemîl Paşayî yo. Gedeyeya xo Qonaxê Cemîl Paşay de vernaya. Gedeyîya xo de, hem bonderê wendiş û nuştîş û hem zî bonderî suwarîtiyê û leşkeriyê beno. Eleqeyê ey bi zêde komelayetî ser o bi.. Hetan 15-16 serreya xo Amed de çiwî-yawo û wendişê xo yê yewin û mîyan-nênê no bajarî de tamam kerdo.

Qedrî Cemîl Paşa kurdperwer û roşnîvîrêk kurdan o. Stenbol de mîyanê 'Cemîyeta Hêvî' de, Suriye de mîyanê 'Cemîyeta Xoybun'ê de xebatî xo yê siyasî kerdnî. Her serehewanayîşê kurdan de hayîdar û têkildar bi. Goreyê ma xizmetê ey yo tewr pîl; seba kurdan, nuştîşê kitabê Doza Kurdistanî yo. Çünke Doza Kurdistanî de, rewşa siyasî ya kurdan yê dest pêkerdişê seserra 20. ra hetan 1960 ano çiman ver.

Qedrî Cemîl Paşa, wexto ke şono Stenbol, veyneno ke tayê mîr, beg û paşayê kurdan yo ke hukmatê meaşê înan birnawo, gelekê înan mîyanê cemîyet û grubanê kurdperweran de ca girewto.

Seba wendişê şono Stenbol

Qedrî Cemîl Paşa 16 serreya xo de seba wendişê lîseyê, şono Stenbol, 'Mektebî Numûne-i Teraqî' de waneno. No dibistan de mîyanê kurdan û tirkî de ferqan veyneno û hîsîyatê ey yê kurdperweriyê zîl dano. Qedrî Cemîl Paşayî; Xelîl Xeyalî yê Modkî, Mele Seîdê Kurdî, Mîrî Katîp-zade Cemîl Amedî naskeno. Qedrî Cemîl Paşa kitabê xo Doza Kurdistanî de gelekî wesfanê Xelîl Xeyalî û Mele Seîdê Kurdî dano.

Qedrî Cemîl Paşa, wexto ke Stenbol de, beno şahidê hereketê turkperweran zî. Sazkerdişê 'İttîhad Teraqî' û yê komelanê bînan beno. Ke dewleta Osmanîyan senêhewa rijêna veyneno. Rojnameyanê tirkî de, çî yeno nuştîş, hemînan taqîb keno. Qedrî Cemîl Paşa serra 1911î de dekeweno 'Halkalî Yüksek Ziraat Mektebi' û ewta de waneno û bi imbanê xo, Cemîyeta Hêvî ya Wendekaranê Kurdan sazkenî.

Seba wendişê bala şono Ewropa

Qedrî Cemîl Paşa serra 1911î de seba wendişê bala şono Swîsre. Lozan-Swîsre de bi Ekrem û Şemsedîn Cemîl Paşazadeyan, Babanzade Recayî Nuzhet, Selîm Sabit Dêrsimî rey; şaxêk Hêvîyê Lozan de sazkenî. Qedrî Cemîl Paşa ewta de, hem xebatê kurdperweriyê kerdnî. Serra 1914î de ke Cengê Yewinê ê Cihanê dest pêkerd û çar aşmî dima ageyreno Stenbol. Tayê Awropayîjê ey ra vanê; "Ti çirê şono tirkî het? Ti ewta bi, xebatanê xo ewta de bikî." Qedrî Beg vano ke "Ney, ez ko şera. Çünke cengê dima mumkun

Xebata Xoybûne

Sûriye de yew kombîyayîşê Xoybûne de Ekrem û Qedrî Beg benî berpirsîyarê merkezî. Îhsan Nûrî Paşa Agirî de, bêraqa serehewanayîşê berz keno. Xoybûne zî wazena ke Başûr ra cepheyêk biako. Ekrem Cemîl Paşa; Qedrî Cemîl Paşa tede, bi yewineya xo sînorê Sûriye ra vêrenî û yenî Mêrdîne.

La sey hêzanê bînan ê zî nişnî çiyê bikî û ageyrenî Sûriye. Hukmatê Mûstefa Kemalî, serra 1932î de seba asimîlekerdişê kurdan, yasayêke vejeno, Xoybûne zî seba hişyarkerdişê kurdan û derheqê serhildanê 16ê Hezîrana 1932î de, vilavokêk vila kenî. La no vilavok yew tesîrêko pîl nêkerdo..

o ke, tay bedilîyayîşê pîylî bibî, seba na zî hewce yo ke ez şarê xo mîyan de ba."

Qedrî Cemîl Paşa Cengê dinya de beno leşker

Qedrî Cemîl Paşa wexto ke Swîsre ra yeno Stenbol, muracatî leşkeriyê keno û bi waştîşê xo beno topçî û raybeno Erzîrom. Ewta de, Alayanê Hemîdîyan de wewze danî ey.

Qedrî Cemîl Paşa, demê leşkeriya xo de, beno şahidê bi zor koçberkerdişê kurdan. Hukmetê İttîhad Teraqî, ay wext de 'Qanûnê Tehcîrê' vetbi. Kurdî; Rojhelatî ra ver bi Rojavayê daynî koçkerdiş. Gelekî kurdî, veşaney û serdî ver mirdî. Qedrî Beg leşkeriya xo de derûdorê qezayê Çarşamba yê Samsune de beno şahidê qirkerdişê pontusan. Rojêk 'Ay Tepesi' de 20 xortanê pontusan, mîyanê dewe de kom kenî, ke tewr zaf serrê înan 16-17 bî, ewta de kişenî. Dima ke Rûsya

hêzê xo mîyanê herra dewleta Osmanîyan ra tepa ancena, Paşa, bi yewineya xo, şono Filîstîn ke, vera İngilîzan ceng biko. Filîstîn de, Qedrî Beg; bi leşkeranê xo esîrê İngilîzan beno. Yew serre û nêman esîr maneno, dima ke leşkerê ereban yenî verradayîş, ey zî înan reyra verradanî. Qedrî Beg dima yenê Amed. Qedrî Beg, Amed de hem beno şahidê cuyê kurdan û hem zî beno şahidê siyasetê hukmatê Mistafa Kemalî. Beşdarî sazkerdişê 'Cemîyeta Tealî ya Kurdan' beno

Serehewanayîşê Şêx Seîdî de...

Serra 1922î de Erzîrom de rêxistina Azadî hetê Mîralay Xalid Begê Cibrî, Îhsan Nûrî yê Bidlîsî, Mulazim Îsmail Heqî Şaweys ê Silêmanî, Xurşîd Vartoyî, Yusif Ziya Beg ra yena sazkerdiş. Îsmail Heqî; ay wext yeno Amed, Qedrî, Ekrem û Qasim Cemîlpaşazadeyan, Doktor Fuad, Mehmed Efendî reyde dekeweno

Qedrî Cemîl Paşa û koçberey

Qedrî Beg wexto ke hepisxane ra vejîno, tayê kurdan reyde sûrgûnê bajarê Bûrdûrê kenî. Mîyan nê koçberan de Seîdê Kurdî zî beno. Serekwezîr Îsmet Paşayî, seba şervananê Agirîyê efûyêkî pêroyî veto. Qedrî Beg efê dima verê şono Stenbol, dima zî yeno Amed. Amed berpirsîyarê Xoybûnî reyde dekeweno têkilî. Peynî de hewnîni ke Amed de nişnî rêxistinê Xoybûne xurt bikî, Qedrî Beg û Ekrem Beg qerar danî ke, şêrî Sûriye û xebata Xoybûne dewam bikî. Serra 1929î de Qedrî Beg, Ekrem û di datîzayê xo şonî Sûriye. Fransîzan ra heqê îltîcabîyayîşî gênî.

têkilî û şaxêk Azadî, bi nameyê Komîtêya İstîqlalî, Amed de sazkenî. Qedrî Beg, na komele de ca gêno. No dem de serehewanayîşê Şêx Seîdî dest pêkeno. Amed de yeno binçimkerdiş. Wexto ke Serehewanayîş qediya û Şêx Seîd û imbazê ey amey girewtîş, Amed de Dadgeha İstîqlalî de cezayê îdamê danî înan. Qedrî Beg zî yeno mehkemekerdiş û dima berat keno. Qedrî Beg Doza Kurdistanî vano ke; Salih Zekî Sahibqiranî yê Silêmanî, Amed de berpirsîyarê daîreya İstîxbaratê bîyo û vato ke; "mi heme belgeyê derheqê Cemîlpaşazadeyan kom kerdî û veşnayî".

Semedo ke belge çinbîyo nişnawo ke ceza bidî înan. Tena Ekremî 10 serrî cezayî hepisxaneyê gêno.

Bi nameyê Cemîlpaşazadeyan hezaran zêrê dayê endamanê dadgehe. Bi nê zêran helîkopterêke girîyaya.

Serdana Qazî Mihemedî

Serra 1946 î de bi sereketiya Qazî Mihemedî, Mehabad de Komara Kurdistanî yena sazkerdiş. Xoybûne zî seba pîrozkerdiş û têkilîviraştîş, Qedrî Cemîl Paşa se temsîlkar raykenî Mehabad. Qazî Mihemed, ey bi germaney mêman keno. Qedrî Beg, yew name Tebrîz de pêşkêşî konsolê Sovyetê keno. La konsol vano ke ma nişnî nameyê to Stalîn rê bîrşawî. Dima ageyreno Mehabad.

Qedrî Beg wexto ke şî Mehabad, serdano Barzanî ro. Barzanî ey bi bi keyfweşî qeubul keno. Qedrî Cemîl Paşayî cuyê xo rayîrê tekoşîna netewî de vernawo. Eserê erjaye ma rê verdayî. Derheqê rewşa komelê yê nê demê û gelekî bîyayeyê (hedîseyê) tarîxê kurdan, pêşkeşê ma kerdî.

Not: Mi no nuşte, vîkîpedî, terw bi tewr sîteyên internetî û nuştayê Ebubekîr Çelebî ra bi kilmî feyde giroto.

Zere ra zerrî ra

Her kes na fîwere ra hemfîkîr o kî, serbesteya Rayber Apo, serbeteya ziwan, kultur û hunerê kurdî û serbesteya şarê kurdî ya. Waştênê girotoxan însanî yê. Embazo Mazlûm Dogan kulturê xo ver ro dayene bi şîara xo dest bi destpêka çalakîy bi...

SINAN SUTPAK*

12 îlona 2012 ra hepisxaneyan de, hetê embazan dê ma girotoxan dê têkoşîna xosereya serbesteya şarê kurdî ra, çalakîy amey dest pêkerdene. Çalakîya greva veyşaney ya bêdem û bêdorgerayena.

Na çalakî de dî waştene embazen de ma yê bingeînî bî. Vaştana juyîne, tendurîstî û ewlehîya serbesteya Reyber APO. Yê diyîn perwederye zimanê kurdî de xopawitena bi zimanê kerdî bêro qebûlkerdiş bi. Nameyen do bîna politikaye asimilasyonî enayene okî awenkerdene da komara tirka dest pey kerdo biqedîyo ra yo.

Esas dê waştene de, juyene, di waştana didine zî nimitê ya. Her kes na fîwere ra hemfîkîr o kî, serbeteya Rayber Apo, serbeteya ziwan, kultur û hunerê kurdî ya, serbesteya şarê kurdî ya.

Nê waştênê girotoxan însanî yê. Rûmetê merdimêy xo miyan de nîmarene bi nêwaştênê finakî yeno tesbîtkerdene kî êrdî kurdê kî wayîrê rumetî yê, rî de nê êrdî şero cuya, bê rûmetî nêwazenî û qebûl nêkenê. Verî kî ma helwesta nê embazê kî ewro dekewtê roje dê bêdem û bêdorgerayene sero vinderê, ma bewnîyê mêjuya komara tirk de rewşa hepisana ra.

Mejgê komara tirk de hepisxaneyî

Bi awankerden da proje de Netewewewlete senin ke şarên dê rojakewten da miyanêne miyan de, alozi virazyay bi, o babeta cematî miyan de, pîrgîreyê sînî vîrazîyay bi. Bi arizî malbatan, kabîleyan, eşîran miyan de pîrgîreyê sunî virazyay. Bi destan dê nîmîteyî engîstê xo vadevistê/vawitê şar dê ma û xozayî şardê ma xirabe kerdê. Ma ney biyeyan rê zaf bîme şahid kî, sewa ke di domanan dayo pê ro, ya zî di dewarî yan kî şîwaneyî nêvînayo sewalî teriqay û şîyê dekewtê karîten da emrîyanî miyan sewala derzeyên çaran, û kekên dare malbat qabîla û eşîran miyan de lej vijayê.

Gunî rijyayo. Merdimî kişyayê. Nê problemên ke wina biyê girdî heqîqeta xo de mesele/biyayenên da werdêk ê gird kerdê. Ma nê biyayenê werdêkî bî. Girdkerdena nê pîrgîreyan goreyê xozayî da cematî nêbî.

Netice de, nê biyayen de, merdimî ameyê kiştene, ameyê hepiskerdene. Bi "edebiyatê heyfgirotena" domanî biyê girdî. Bi nê problemana pîya hepisxaney zî merlîmana degêriyayê. Bi arizî ê kî, bî doza goniya dekewtê hepisxaneyan rewşa înan zaf balantê bî. Kerdenê ki armancê ci werdî/wirdî bê zerî warî nekenê, helînenê. No riwâl ra, merdimê kî, dekewtê hepisxaneyan hîrê-çehar serran miyan de, bî newesî da werem/zîravik û kulo sîyaya dekewtê hîv dê mergî-çirê kî hepisxaneyî seweta/qandê peynayen da cematî, çînêbiyaye kerden da dînamîk/livdaran dê cematî virazîyayê. Bi no babeta hepisxaneyî bibi cayê mergî cayê tersî. Merdimî name dê Hepisxaneyî ra xewf girotê.

Hetanî destpeykerden da doz da xoşerey û serbestey da sar dê kurdî, rola hepisxaneyan wina bî. Bêhedefey, bêarmancey merdimê haydarî, xortê erjyayey Ayre dê probleman dê werdêkan yê kî bi politîka dê desthilatdareya biyê problemê girdî de tehneyayê. Kerdenan dê bêarmanc de vejenê merdimî mezgê merdimî werde.

-Bi vijyayen da doz da şardê kurdî ya rewşa merdimê kurdî viryê; birdozî vijyê beyntar. Birdozî hafizaya cematî a xozayî da ciya degrotê vejena beyntar. Bi têkoşîna da şar dê kurdiya hafizaya xozayî vîrazîyê, demên do kilm de zerrî û mezgê kurdî ê kî bî destan dê fikîfîyana pengîzyay bî, bî aya. Hetê/babetê ehlaqiya merdimê kurdî kerdî wayîrê bernameyî. Bernamayê xozayî da şar dê xo. Bi na wayîrê biyayena, merdimê kurdî dî, ki raştay da xo ra çend kewto dûrî/bidûrî kewto.

Dest peykerdena doz da mafê kurdan, rewşa da hepisxaneyan sero zî bandorên do gird vişart. Hepisxaneyê ki estîbî gim nêkerd. Babet babet hepis-

xaneyî virazîyay. La hetê girotoxana êdî rewşî viryê bî. Merdimê ki debiyayê hepisxaneyan zere di, zerrî ra to dayê musnayan da mêjû û doz da xo. Na gû amêbî famker dene ki, merdimê ko ki dozda Kurdîstanî de wayîrê helwestên bo, lazîmo cehdê ci estibo ki, mêjûya şarde xo bi heme hetiya bîmûso. Ki bibo wayîrê bernameyên do serwext. Bi na serwexteya bişo janê hepisbiyayene açarno zanayene.

Bi no babeta, cûntaya 12'ê îlone ya 1980'yî dima bî destpeykerden da çaleki da embazo Mazlûm DOGANÎ ya Kulturê xo ver ro dayene bi şîar da "xo ver ro dayene cuyena" ya dest kerol pey. Çalakîya xo vesnayan da çehar istareyan Ferhat, Nemcî, Mahmut û Eşrefî ya alaya nê kulturî bî berzi, bi "roje dê mergî" çaleki da embazê Xeyrî, Kemal, Akîf û Eliya resê serçeç. Nê kerdenî mudahaleyê rojew da welatî bî. Êdî Merdimî hepisxaneyan de nêdekewtê li hîv dê merdî, biyê wayîrê helwestên ki dest berzê problemê cematî, xo bikerê çîla û verniya şar dê xo roşn bikerê.

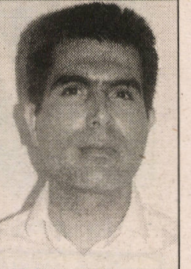
Nimûneyên do hayrante serra 1998 de vijya beyntar. Seweta komplo dê miyan neteweyî ti têver dê rêber dê şar dê kurdî, rêber Apoy de amebî vîraztene berteka tewr verêne hepisxaneyan ra amê. Ambazê Xalîf Oralî hepisxane dê Gurgumî de, bi şîara "kes nêşeno Roja ma tarî kero" ya helkaya adirêne dest kerd pey. Bi tewrbiyayen da bi desana embazan dê giroloxana dormê Serok Apoy de adîrê ganan ra helqayên virazîyê. Bi nê kerdenana qomployê miyannetewî ame

deşîfrekerdene. Nê kerdenan de mudahaleyê rojew da welatî esto. A rojewa ki, bi destê karberosana tarî de verdâyena. Ewro roj zî, têkoşîna doz da şar dê kurdî resaya derece dê destvistene. Na rewşe bi name dê "rewşa lejê şoreşgerî yê şarî" ameya biname kerdene. Rewşe winayênî bi heme hetiya xotewrkerdene, hetanî peynî fedakarey wazenê. Nê babetî sero, hepisxaneyan de, ewladanê şar dê kurdî, bi heme hetiya xo tewr kerden û hetanî peynî fedakareya helwesta xo mojnaya heme dinyay. Nezdîyê hezar embazî dest bi grewa veyşaneyê bêdor û bêdem kerd. Wexto ki mi no nuste nusnayê rojê dokewt bî roj da pancas û hîrîne (53) Hepisxaneyan de seweta armanc ganî heleyênê. Çapemeniya azad/xoserî de vaten û minaqeşeyê nê embazan jew embazê camêrdî yê ki de kekewtê nê rojoyî ra mayê asnamenê ki, nê embazî çaleki da xo de hetanî peynî bibîryar û biqerarî yê. Ge ge firsendê ki ma bixoy vîraztê ya, qulan dê desan ra, ez bi ê embazana qisey kena. Teniya nay vaja kî. Her roj bedenê înan heleyênê. Na jû kiştî hestiyari ya zaf giran yena. Her roj îradeyê înan xurtêrî beno. Na jû zî şanazîya. *Hepisxaneyê ELBÎSTANÎ

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Ziwano Nuşteki

Ziwano nuşteki, ziwano ke nuşteyî reyde yeno îfadekerdiş o. Ziwano nuşteki hetê kultur û şarîstanî û hetê xazîneyê çekuyan ra asta ey zaf berz a û geleki dewlemend a. Ziwano mendox ziwano edebî yo.

Eşkenê vajî ziwano kultur, yan zî ziwano edebî. Ziwano nuşteki goreyê qaydeyan û ûsulân xebitîyeno. Ma no çîyî ra vanî nuşteyo standart û ziwano standart, hawayê ziwano vajorkerdişî nîyo. Çimki vajorkerdişî de çîyo muhîm pêkerdiş o. Eke komeli de, ziwane to pêkerdişî ra to rê qêm keno se, mesele çin a. To şaş vat, çewt vat, ê muhîm nêyî.

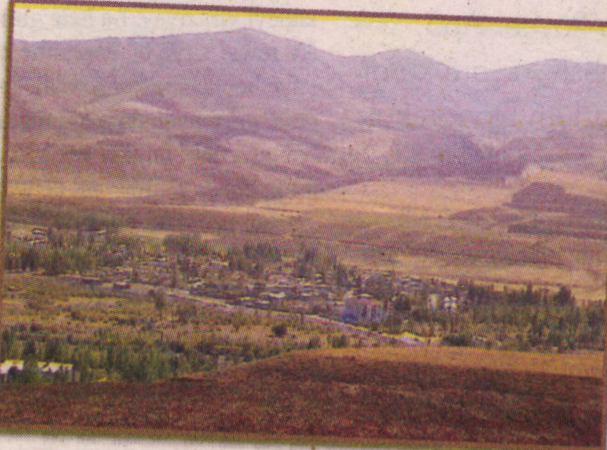
La ziwano nuşteki de, no hawa çîy çin o. Qalibê yew ziwani est o û her kes gani nê qalibî bişuxulno ke ziwani de hembarî bibo û şar zî no standartî ra îstifade bikero ke, xo şaşî ra bixelîsno. Nuşte standart bibo ke, heme wendoxî wexto ke nuşteyan wend weş bi, weş fehm bikerê. Her kes goreyê xo nuşteyan binuso tîmîyankerdeyî vejîyena û ko yewek yewekî ra çîyekî fehm nêkero. No semedî ra, eke ziwano nuşteki standartî ra bîvîyro zaf çîy asan û sivik beno û wendoxan ser ro zî baro giran hewaniyeno. Gani gama ke ma xo nuşteyî reyde îfade kenî tena ma xo nêhesibîne, wendoxan zî bihesibîne. Eke wendox, nuşteyanê kê ra fehm nekerd, o wext keda ma veng şona. Heme çîyî ra verê heme çîyo çîyayan ra ser ro yo û wazîfeyê yewîkerdîx û pêrokerdîx keno. Ziwani de çî qaydey û taybetî est î, ziwano nuşteki de asenî û ca gîni. Ziwano nuşteki, ziwano zanistîyî û edebî yo. Erjîyayê û pîliya ziwani kure ra tesbît bena yan zî kure ra fehm bena? Eke no ziwani hetê zanistîyî û edebî ra zaf eserê dayî û no ziwani binê tehdâyî û zilman de mendo, la hewna berhemî dayî û nê berhemî henzeran reyde humariyeno se o wext no ziwani rêzdarî rewna heq kerdo û kê gani vera nê ziwani de sereyê xo bidernî.

Zarawayaya kirdkî, hawayê zarawayaya kîrmanckî aver nêşîya û goreyê kîrmanckî zî zaf berhemî nêdayî. Hetê edebî ra zaf tepa menda. Nê di birayî hetê averşîyîşî ra ganî zaf hetkarî bidê yewnan. Zarawayên ma, zengîneyên ma yê. No fikro têgeyrayîşî reyde wur di zî hetê nuştîşî ra tereyde aver bişîrî. Verê înan de, çî vergirewteyî est î, ma pêro zî hetkarîyê yewnan bikerî û nê vergirewteyan hewani. Ziwani nuştîşî reyde xo timûtim newe keno, bedilneno, berz keno û xo şarîstanî keno. Beso ke, hayîya ma muhîmîya nuştîşî de biba.

Dewê elewîyanê kirmancan nê yî: Agoren, Altinkaya (Kagışna); Armutluk, Bağpınar(Kotur), Balyayla, Başbudak (Haçkoy), Beykonak (Komzun), Çalkışla (Almek), Çamkom (Nigdere), Çatakdere, Çayırduzu, Çukuryurt, Dallica, Daritepe (Dara-rej), Demirkapi (Diyapkom), Doluca, Elaldi, Esenevler (Mezre), Findikli (Kur-

san), Gokdere, Guzublak (Pelegoz), İlisû, İkizler, Karacakışlak, Kavaklık, Kemerçam, Kizilca, Konarli (Şihkoy), Kuzoren, Kuçukaga, Mazan, Ogulveren (Gevrenci), Saglica (Axparsor), Sarikaya, Şengül (Kurtkaçagi), Tepebaşı, Yastikkoy, Yaylacik (Çinar), Yaylim (Pardî), Yenibûcak (Kumbeller), Yeşilyayla, Yuvali (Agatîrî).

Têrcan zî arkeoloxan paweno

AVER PAYİZ

Ze qedera zafêreya cayên kurdan ke pawenê arkeoloxî yanê erdkenoyoxî bêrê tarîxa înan ser de cigeyrayiş bikerê, Têrcana Erzînganî zî ze qedera hevpar paweno ke cayên ke boya tarîx û mîtolojîyî yenê, bêrê kenayiş ke, roşnîye bido tarîxa kurdan û dinyayî.

Hereme bindestê ne dewletan de menda; Hûrî, Asûr, Hîtî, Med, Pers, Roma, Ûrtartû û wextê vilabîyayîşê îslamîyetî de demêk destê Ereban de menda. Tirkî Şerê Milazgîrî ra pey hameyî hereme. Şerrê Otlûkbelî ra pey qeza pabi hereme dekewta destê Osmanîyan. 26 Adar 1916î de Orisî qeza zeft kerda û heta 17 Sibate 1918î destê Orisî de menda.

Tirba Mama Xatûne: Na tirbe wextê Saltûkan ra menda. Awano ke tirbe te-deya semedê hukumdara Saltûkan Mama Xatûne virazyayo. Mîmarê nê awanî

Têrcan zî wazeno ke roşnîya tarîxa ci ya kan, bero cigeyrayiş û bi cayên tûrîzmên xo, ê ke ameyê vîrakerdiş, bi xozaya xora pîya bikûro xizmeta şarên dinyayî. Roşnîyake verî dayê dormeyê xo wazeno ke erdkenayoxî vejê teber û roşnî bikerê

Ebûl- nema bîn Mûfad-dalu' l Ahval' o.

Dizika Pekerîçî: Beldeya Çadirkaya de ya. Zinarêko berz nîzdê 100 m. yî terîyayo û tede ode, derence û sarnicî virazyayê. Nika dizike ra zaf çî nêmeno. Xirban ra yeno fehmkerdiş ke tîya de verêverênan ra merdimî ciwîyayî.

Dormeyê ey ze qela koyan o

Têrcan qezayanê Erzînganî ra yew o. Koyan mîyan der o. Vakur de Koyê Kiliçkayayî, rojawan de Koyê Palandokenî, başûr de Koyanê Serçelik û Keşanî dorûver ey girewto. Şaredariya Têrcanî, 1923 de awan bîya. Nêmeyê nufûsê qeza tirk û nêmeyo bîn zî kurd ê. Dewanê qeza de zafane kurdê elewî yê kirmancî cuyenê.

Qeza rojawanê serhedî, rojhelatê şaristanê Erzînganî, beşa Ferato Corênî de ca gêna. Vakurê qeza de qezaya Erzîromî Aşqele û qezaya Erzînganî Mose, başûrî de qezaya Dêrsimî Pulumurîye û qezaya Çewlîgî Çêrme, rojhelatî de Erzîrom, rojawanî de Mose estê.

Merkezê qeza newala Awa Tûzlayî de awan bîyo. Têrcan ser rayîrê Erzîrom – Erzînganî de yo. Hîrayîya erdanê qeza hezar û 592 Km2 û behre ra berzîya aye hezar û 427 m. yo. Têrcan herema erdlerzî ser o yo. Qeza de ca yo tewr berz Koyê Dûmanli yo û berzîya ey 3 hezar û 071 m. yo. Layê Karasû û Tûzlayî erdanê qeza de resenê pê. Qeza Erzînganî ra 98 km û Erzîromî ra 93 km dûrî ya. Qeza ra girêdaye hîrê belde, şeştî û panc dewî û se û hewtês gomeyî estê. Nufûsê mîyanê qeza 5 hezar û 589, beldeya Çadirkayayî 2 hezar û 191, beldeya Mercanî hezar 989, beldeya Altûnkentî hezar û 409 û yê heme dewan pîya 13 hezar û 267 o.

Erazîyê qeza kerre û kuçinî. Çar hebî deştê qeza estê û erdramitîş nê deştan ser o beno. Qeza de seyî ra 37.54ê erdan awî yo. Serre de nîzdê 456 kg/m2 dijne kewena.

Debara qezayî zîreat û heywan...

Şarê qeza debara xê zafane bi zîret û weyeker-

dişê heywanan kenê. Qeza de 2 hezar û 531 keye, 116 hezar û 114 kes, debara xo bi nê karî keno. Seyî ra 49ê nufûsê qeza debara xo bi zîret û weyekerdişê heywanan keno.

Qeza de erazîyo ke ramitîşî rê beno 407 hezar donim o. Nê erazî ra 240 hezar û 257 donî o. (seyî ra 55.1) ramite yo, 106 hezar û 157 donim (seyî ra 25.1) filhan de yo. Erazîyo ke ser o zîret nêbeno 84 hezar û 586 donim (seyî ra 19.8) o. Mergî 815 hezar û 57 donim, erazîyê birrî 216 hezar û 22 donim ê bînî (cayê ciwîyayîşî, erdê kerreyinî, rayer ûsn.) 210 hezar û 568 donim o. Humarê dewarê qeza 16 hezar û 925, malî 57 hezar û 150 yo. Qeza û dewanê qeza de 200 keye hingan weye kenê. Debara nînan weyekerdişê hingan ser o yo. 10 hezar kuwareyî bi hingan destanê dewican de yê. Nînan ra vêşêr cayê cîyayan ra merdimî semedê karê hingan yenê hereme û wisar û amnanan tîya de vîyarnenê. Destê nînan de nîzdê 11 hezar kuwareyî estê.

Nameyê xo golî ra geno

Qezaya Têrcanî de bi nameyê Bendawa Têrcanî û Bendawa Goktaşî di hebî bendawî estê. Bi nê bendawan erdê dorûverê dewan awe diyenê. Tay erdê qeza zî bi qanalane awe diyenê.

Qeza de zafane xe, cew, silqî, êmê heywanan yeno ramitîş. Semedo ke şarê qeza zafane debara xo bi weyekerdişê heywanan keno giraniye diyeno êmê heywanan.

Mîyanê qeza de şubeya banqayêk esta. Naye ra vêşêr hetê ekonomî de aver nêşîya.

Madenê krom û manganezî estê.

Hetê turîzmî ra potansiyelê qeza esto. Qezade xirbê tarîxî estê. tebetê hereme zaf rindo. Cayê tarîxî û eserê qeza nê yî; girê Çadirkayayî, Dizika Şîrînî, Şikeftê Şîrînkayalar, Dêra Vankî û zaf cayen bînî ke na gam nameyê înan zî ameyê vîrakerdiş estey. Têrcan paweno ke arkeoloxî berê bikenê ke tarîxa ci roşnî bibo.